

חוברת 37, הפותחת את השנה העשירית להופעה רצופה של 'פעמים', עיקרה מאמרים שונים על יהדות איטליה ובראשם מאמרים העוסקים בפועלו של ר' עובדיה מברטנורא, פרשן המשנה, במלאות 500 שנה לעלייתו לארץ-ישראל (בשנת רמ"ח). חמשת המאמרים הראשונים בחוברת יסודם ביום-עיון עליו, שהתקיים בירושלים ב' בסיוון תשמ"ח, מטעם מכון בן-צבי, יד יצחק בן-צבי, המכון לחקר המשפט העברי באוניברסיטה העברית והמכון לחקר יהדות איטליה.

□ פרופסור אליאב שוחטמן בוחן את מטרתו ואת ייחודו של פירוש ר' עובדיה למשנה, המבוסס במידה רבה על פרשנים שקדמו לו וכמיוחד על רש"י ועל הרמב"ם. מסקנת המאמר היא כי ר' עובדיה מיזג בחיבורו פרשנות ופסק הלכה; לאמור, ביאר כל הטען ביאור בטקסט של המשנה וזאת בתואם עם פסק ההלכה המבוסס על התלמוד וספרות ההלכה. על-ידי כך מאפשר פירוש זה ללמוד את המשנה כיחידה עצמאית, ולא בצמוד לטקסט התלמודי.

המחבר הוא פרופסור למשפט עברי בפאקולטה למשפטים, האוניברסיטה העברית, ירושלים.

□ פרופסור אריאל טואף מביא קווים לפועלו של ר' עובדיה, בעיקר עיסוקו בבנקאות, בצייטה די קאסטלו שבצפון איטליה קודם עלייתו לארץ-ישראל.

המחבר הוא פרופסור לתולדות עם ישראל, באוניברסיטת בראילן, רמת-גן.

□ ד"ר אלימלך הורוביץ סוקר הליכות בתחום הדת בחיי היהודים בדרום איטליה ובסיציליה בימי ר' עובדיה, כפי שעולה מאגרותיו של פרשן המשנה ותוך השוואה עם מקורות אחרים.

המחבר הוא מרצה במחלקה להיסטוריה, באוניברסיטת בן-גוריון שבנגב.

□ פרופסור ראובן בונפיל מעלה כמה מאפיינים תרבותיים וחברתיים של היהודים באזור רומאניה שבאיטליה בימי ר' עובדיה, כגון יחס אמביואלנטי של שייכות מזה וריחוק מזה אל מקום מושבם, טיב הקשר ושפת הקשר של היהודים בינם לבין עצמם ובינם לבין הנוצרים, ההתייחסות אל האשה, הקוסמופוליטיות ועוד.

המחבר הוא פרופסור להיסטוריה של עם ישראל, באוניברסיטה העברית, ירושלים.

□ פרופסור קנת סטאו עוסק בהיסטוריה החברתית של היהודים בגטו רומא כמאה ה־16, כפי שהיא משתקפת בשפעה של תעודות נוטאריוניות. הוא דן בארגוני הקהילה, בחינוך, בנשים ונישואין, ביחסי אבות ובנים, בחיי היום־יום ועוד. המחבר הוא פרופסור להיסטוריה של עם ישראל, באוניברסיטת חיפה.

□ ד"ר צבי פרידהבר דן בחיי המחול המפותחים בקרב יהודי דוכסות מאנטובה במאות ה־17 וה־18, כפי שהם משתקפים בתקנות הקהילה. המחבר הוא מרצה בחטיבה לפולקלור, אוניברסיטת חיפה.

□ סימונטה דלה סטה טוראפרנקה מסכמת את תולדות בית־המדרש לרבנים ברודוס, שנועד להכשיר מנהיגים רוחניים לקהילות היהודיות במזרח. מוסד זה, אשר שנות קיומו והשגיו המעשיים היו מעטים, הוקם הודות לגורמים שונים בטיבם ובמטרותיהם: רצונה של איטליה הפאשיסטית לעשות את היהדות המזרחית והים תיכונית מכשיר לשאיפותיה האימפריאליות, רצונם של ראשי יהדות איטליה להוות גורם מתווך בין יהדות־המערב ליהדות־המזרח ושאיפת אישים יהודיים שונים לגבש יהדות מזרחית ים תיכונית.

□ עוד בחוברת זו: ד"ר ברכה (ארדוש) ריבלין מביאה לפרסום חיבור גנוז, מעין כרוניקה, על האי כרתים ותולדות היהודים שבו, שנכתב בידי הרב אברהם איבלאג'וק, הרב הראשי האחרון של קהילה זו. נוסף לעניין שבחיבור עצמו, מצטיירת מבעד לו דמות ייחודית של הרב־המחבר, כפי שהיא מסוכמת במבוא של ד"ר ריבלין. המחברת עוסקת במחקר ב"ד ושם, ירושלים.

□ ד"ר א' גוטוירט עוסק בהוספיטאלים — מוסדות חסד ששימשו כבית־חולים, בית־הארוחה ובית־מחסה לעניים כאחד — היהודיים בספרד, שרוב התיעוד עליהם הוא מן המאה ה־14 ואילך. המחבר גם בודק את מידת ההמשכיות של מוסדות אלה עם מוסדות יהודיים דומים קדומים יותר. המחבר הוא מרצה לתולדות ישראל, באוניברסיטת תל־אביב.

העורך